

особистості, будучи рушійною силою на усунення небажаної поведінки, засобом прагматичного впливу на адресата.

Перспективним вбачаємо дослідження таких базових категорійних опозицій як *Life – Death, Love – Hate, Friendship – Hostility* у модифікованих англомовних прислів'ях із фокусуванням уваги на опозиційних дихотоміях.

Література

- Кобякова И. К. Нет познания без сравнения / И. К. Кобякова, С. А. Швачко // The role of linguistics and verbal communications in the process of informational support of ethnic originality of nations and their progressive interaction : materials digest of the CXI International Research and Practice Conference and III stage of the Championship in Philology (London, November 4 – November 11, 2015). – London : IASHE, 2015. – P. 15–19.
- Кобякова І. К. Семантична ідентифікація та квантитативні параметри концепту QUANTITY в англійській мові / І. К. Кобякова, О. І. Єгорова // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов», 2011. – № 954. – С. 94–102.
- Кобякова І. К. Креативне конструювання вторинних утворень в англомовному художньому дискурсі : монографія / І. К. Кобякова. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 128 с.
- Пименова М. В. Фольклорные картины мира русского и татарского народов / М. В. Пименова // Филология и культура. – Казань, 2012. – № 2 (28). – С. 95–99.
- Швачко С. А. Языковая картина мира : модус квантитативной лексики / С. А. Швачко, И. К. Кобякова, А. Н. Кобяков // Yearbook of Eastern European Studies. – Wrocław : Russian-Polish Institute, 2014. – No. 4. – P. 27–43.
- Швачко С. О. У царині дENUMERАЛЬНИХ конструювань : навч. посіб. / С. О. Швачко, О. А. Шуменко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – 198 с.
- Alan M. Dershowitz. The Best Defense / Alan M. Dershowitz. – Vintage Books, 1983. – 464 p.
- David Taylor. The Naked Millionaire : The Ultimate Fast Track Guide to Wealth, Freedom and Fulfillment / David Taylor. – John Wiley & Sons, 2010. – 298 p.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / ed. A.S. Hornby. – Oxford : Oxford University Press, 1958. – 1527 p.
- Page of Henry Winter [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.telegraph.co.uk/sport/football/11042361/Love-of-money-is-at-the-root-of-all-evil-for-promising-young-players-in-England.html>.
- Page of Vicky Frost [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theguardian.com/tv-and-radio/tvandradioblog/2012/dec/12/christmas-cookery-tv-nigella-gordon>.
- Soren Kierkegaard. Either/Or : A Fragment of Life / Soren Kierkegaard. – Penguin UK, 2004. – 640 p.

УДК: 81'42

ОРЕШИЧ Ю. С.

(Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»)

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ТЕКСТ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ

Стаття присвячена визначенню місця науково-популярного тексту у сучасній мовознавчій парадигмі. Окреслюються загальні риси науково-популярного мовлення у відношенні до наукового та розробляється визначення поняття «науково-популярного тексту». Науково-популярний текст розглядається та аналізується невіддільно від понять «науково-популярний дискурс», «науково-популярний підстиль».

Ключові слова: дискурс, науковий стиль, науково-популярний підстиль, науково-популярний текст

Орешич Ю. С. Научно-популярный текст: проблема определения. Статья посвящена определению места научно-популярного текста в современной лингвистической парадигме. В статье очерчиваются основные черты научно-популярного изложения по отношению к научному и разрабатывается определение понятия «научно-популярного текста». Научно-популярный текст рассматривается неразрывно от понятий «научно-популярный дискурс», «научно-популярный подстиль».

Ключевые слова: дискурс, научный стиль, научно-популярный подстиль, научно-популярный текст

Oreshych Yu. S. A Definition of Popular Science Text. The article is concerned with the part the popular science text plays in the modern linguistic studies. The main features of the popular science text are examined in this paper for the purpose to define it. Moreover, the article describes the characteristic features of contemporary scientific discourse and its typology. Therefore, popular science discourse is considered as a part of scientific discourse, which attempts to interpret science intended for a general audience. Furthermore, the article reports popular science characteristic features that give authors of popular science magazines opportunity to render scientific knowledge intelligible to wide audiences. At the same time, the paper aims at showing some of the major differences between science text and popular science text though the analysis of their functions and characteristic features. Thus, to the main signs of scientific style we refer the following characteristic features: informative, intelligibility and objectivity, logical consistency and accuracy, persuasion, analysis, argumentation, explanation of cause-effect relationships and conclusions. As a substyle of scientific style, popular science keeps the main features of scientific style; however, it can also be characterized by the usage of the figures of speech, 1st person narration, colloquial language, rhetorical questions and humor, in order to interest the reader. Taking into

considerations all the analyzed and considered material we form the definition of the «popular science text» for the purpose of its further studying.

Key words: discourse, scientific style, popular science substyle, popular science text

Посилення інтересу до статусу науково-популярного тексту у відношенні до наукового функціонального стилю зумовлюють необхідність і можливість пошуку комплексного, різноаспектного підходу до трактування науково-популярного тексту як різновиду наукового стилю.

Об'єктом дослідження є англomовний науково-популярний текст як «інформаційний слід» науково-популярного дискурсу, а **предметом** – його специфічні ознаки з метою визначення. Не зупиняючись детально на різноманітних підходах до поняття «дискурс», слід наголосити на тому, що услід за В. Е. Чернявською ми розуміємо під дискурсом текст у поєднанні з ситуативним контекстом, системою комунікативно-прагматичних та когнітивних настанов автора, що реалізується у взаємодії з адресатом [Чернявська 2009, с. 136].

У дослідженні зосередимо увагу на такому різновиді англomовної наукової літератури, як науково-популярний текст, розглянемо його у межах науково-популярного дискурсу, визначимо лінгвістичний статус науково-популярного тексту та виокремимо його провідні ознаки для подальшої експлікації визначення науково-популярного тексту, що і є **метою** статті.

Відповідно до мети дослідження передбачається виконання таких **завдань**:

- з'ясувати сутність поняття «науково-популярний текст»;
- встановити риси науково-популярного мовлення у співвідношенні з науковим.

На сьогодні дослідження науково-популярного тексту є досить актуальним, адже він сприяє спілкуванню між людьми, які мають спеціальні, фахові знання, з тими, хто таких знань не мають. У сучасному мовознавстві текст розглядається разом із ментальними та комунікативно-типологічними умовами створення тексту, системою когнітивних та прагматичних стратегій, операціональних настанов автора наукового повідомлення, який взаємодіє з адресатом, а також із комплексом екстралінгвальних факторів, які надбудовуються на мовні особливості [Чернявська 2007, с. 24-25]. Таким чином, аналіз науково-популярного тексту реалізується як аналіз науково-популярного дискурсу. Отже, є всі підстави розглядати «науково-популярний текст» як видове поняття щодо родового поняття «науково-популярний дискурс» [Богданов 1993]

За соціолінгвістичним підходом до класифікації типів дискурсу В. І. Карасика [Карасик 2009, с. 277], науково-популярний дискурс належить до наукового дискурсу. Беручи це до уваги, ми вважаємо за потрібне розглянути науковий дискурс більш детально. Науковий (академічний) дискурс – це «вербалізований у тексті тип дискурсивної діяльності за сферою комунікації, мовленнєва взаємодія представників відповідної соціальної групи/інституту з метою реалізації статусно-рольових можливостей у заданих цим соціальним інститутом межах» [Шепітько 2010, с. 164]. В. І. Карасик розглядає науковий дискурс як тип інституціонального дискурсу, учасниками якого є дослідники як представники наукової спільноти. Вчені можуть виступати у різноманітних статусно-рольових характеристиках: учений-дослідник, учений-педагог, учений-експерт, учений-популяризатор. Науковці, в залежності від ситуації наукового спілкування, виконують як роль адресанта, так і адресата [Карасик 2002, с. 230].

Науковий стиль і наукове мовлення реалізують особливу форму суспільної свідомості, особливий тип мислення – об'єктивний, науковий, що спирається на систему конкретних знань про людину, про суспільство і про матеріальний світ [Буре 2003, с. 5]. Наукове мовлення має бути суворо доведеним, аргументованим, саме тому основною формою існування наукового мовлення є письмова, що пояснюється характерними її рисами. До рис наукового стилю належать: інформативність, понятійність і предметність тлумачень, об'єктивність, логічна послідовність і доказовість викладу, узагальненість, однозначність, точність і лаконічність висловлювань, переконливість, аналіз, синтез, аргументація,

упорядкована система зв'язків між частинами висловлювання і пояснення причинно-наслідкових відношень, детальні висновки, а також насиченість наукового мовлення термінами [Щенко 2013, с. 33].

Між поняттями «стиль» та «дискурс» існує певний взаємозв'язок. Стиль (у всіх його можливих визначеннях) може реалізуватися на рівні тексту в нерозривному взаємозв'язку з його широким екстралінгвальним контекстом, когнітивно-прагматичними, психологічними, культурно-історичними та іншими факторами, що проявляється на рівні дискурсу [Чернявська 2007, с. 27]. У межах наукового стилю виокремлюють власне науковий (академічний), науково-навчальний, науково-технічний, науково-публіцистичний (популярний), науково-інформаційний та науково-розмовний підстилі. Науково-навчальний і науково-популярний підстилі є периферійними у відношенні до академічного підстилю як архетипу, але вони є досить частотними і саме ці тексти фіксують стан дисциплінарного знання в певний часовий період [Алікаєв 1999, с. 60-68].

В. Е. Чернявська, беручи до уваги домінуючу текстову функцію, запропонувала таку класифікацію текстів наукового стилю: (1) академічні або науково-теоретичні; (2) науково-інформаційні; (3) науково-критичні; (4) науково-популярні (створюються для масового розповсюдження наукового знання); (5) науково-навчальні [Чернявська 2007, с. 38-39]. А. А. Болдирева, у свою чергу, зводить класифікацію наукового дискурсу до трьох субдискурсів: власне-науковому, науково-популярному та навчально-науковому [Болдирева 2006]. Проаналізувавши вищезазначені класифікації наукового стилю, зробимо висновок, що вони не протирічать одна одній; науково-популярне мовлення є невіддільною частиною наукового стилю та має на меті популяризацію наукового знання через ознайомлення адресата-неспеціаліста з науковими даними.

Основна проблема при дослідженні науково-популярного дискурсу полягає у вирішенні питання щодо місця науково-популярного типу мовлення в системі функціональних стилів. Ми підтримуємо думку багатьох дослідників (А. Г. Барлас, Р. А. Будагов, И. Р. Гальперін, Е. И. Калмикова, М. Н. Кожина, О. Д. Мітрофанова, Т. А. Тимофеева, Е. С. Троянська), що науково-популярна література не складає ані окремого стилю, ані підстилю, а є лише варіантом наукового стилю, адже науково-популярний виклад у своїй основі зберігає всі основні і суттєві особливості наукового, і навіть у використанні засобів художньої виразності й образності не відходить від нього далеко [Кожина 1971, с. 101]. Незважаючи на очевидну своєрідність науково-популярних текстів, «немає підстав для віднесення їх до особливого функціонального стилю, оскільки тут для передачі наукового змісту використовуються ті ж засоби наукового стилю – терміни, стійкі і фразеологічні сполучення, синтаксичні конструкції» [Мітрофанова 1985, с. 14].

Таким чином, ми можемо зазначити, що риси наукового тексту здебільшого віддзеркалюються у науково-популярному тексті. Тим не менш, існує низка рис, які притаманні саме науково-популярному мовленню, що зумовлено функціями та завданнями науково-популярного тексту. Адже науково-популярний текст створюють не для послідовної передачі наукових знань, а для ознайомлення читача з науковими концепціями за допомогою адаптування та обробки первинного наукового тексту. Автор науково-популярного тексту має на меті передати наукове повідомлення у формі, яка була б найбільш зрозуміла та сприятлива для читача, тобто відповідала його рівню знань [Бацевіч 2000, с. 147]. Саме тому мові науково-популярного підстилю притаманні спеціальні засоби, що створюють ефект зближення з ймовірним адресатом (оповідання від першої особи, розмовна і, навіть, розмовно-діалектна лексика, прямі звертання до аудиторії, риторичні питання, приклади з особистого життя, гумор), емоційно-оцінні одиниці та засоби виразності. Структурний склад тексту залежить, насамперед, від інтенцій автора, а не від об'єктивної логіки предмету.

У науково-популярному викладенні більш, ніж у суто науковому, виявляється діалектична єдність емоційно-почуттєвого та логічного елементів пізнання. Емоційно-почуттєвий складник пов'язаний з поняттям емотивності, котре розуміється, як: 1) складник

конотативного компонента у семантичній структурі мовної одиниці, який репрезентує емоційне ставлення носіїв мови до позначеного; 2) текстову категорію, підпорядковану інформативності або модальності, яка виражає емоційне ставлення автора, його функції у тексті, дійових осіб, імовірні емоції реального чи модельованого авторською свідомістю гіпотетичного читача щодо описуваних подій [Селіванова 2009, с. 142]. Дослідники визначають, що мова науково-популярної літератури дуже близька до загальнолітературної, яка характеризується, як загальнонародна, унормована й регламентована культурно-оброблена форма існування мови, що забезпечує певні сфери спілкування етносу та здебільшого отримує широку стилістичну диференціацію [Брандес 1990, с. 7].

Підбиваючи **підсумки**, сформулюємо поняття науково-популярного тексту. Науково-популярний текст – це «інформаційний слід» науково-популярного дискурсу та різновид (підстиль) наукового функціонального стилю, який охоплює загальні ознаки наукового стилю (логічність викладу, інформативність, понятійність і предметність тлумачень, переконливість, аналіз, детальні висновки) та специфічні ознаки науково-популярного мовлення (спрямованість на непідготовленого читача, емотивність, образність). У процесі дослідження ми дійшли висновку, що для повного аналізу поняття науково-популярного тексту потрібно брати до уваги такі поняття як «дискурс», зокрема науковий та поняття «функціонального стилю», а саме науковий стиль та його підстилі адже вони в тій чи іншій мірі є відображенням одне одного.

Перспективу дослідження ми вбачаємо у подальшому уточненні поняття науково-популярного тексту з урахуванням результатів аналізу його лексико-семантичної та прагмастилістичної складової.

Література

- Аликаев Р. С. Язык науки в парадигме современной лингвистики / Р. С. Аликаев. – Нальчик : Эль-Фа, 1999. – 317 с.
- Бацевич Ф. Основы коммуникативной девиатологии / Ф. Бацевич. – Львів : ЛНУім. Івана Франка, 2000. – 236 с.
- Богданов В. В. Текст и текстовое общение / В. В. Богданов. – СПб. : Изд-во С. – Петерб. гос. ун-та, 1993. – 68 с.
- Болдырева А. А. Категории авторитетности в научном дискурсе : автореф. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / А. А. Болдырева. – Воронеж, 2006. – 19 с.
- Брандес М. П. Стилистика немецкого языка (для институтов и факультетов иностранных языков) : Учеб. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 1990. – 320 с.
- Буре Н. А. Основы научной речи : Учеб. пособие для студ. нефилол. высш. учеб. заведений / Н. А. Буре, М. В. Быстрых, С. А. Вишнякова и др.; Под ред. В. В. Химика, Л. Б. Волковой. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 272 с.
- Іщенко Н. Г. Лексико-граматичні домінанти наукового тексту / Н. Г. Іщенко, В. В. Липінська // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія : Філологія. Педагогіка. – 2013. – Вип. 1. – С. 32-42.
- Карасик В. И. Языковые ключи / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2009. – 406 с.
- Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 331 с.
- Кожина М. Н. Некоторые замечания по вопросу классификации функциональных стилей / М. Н. Кожина // Исследования по стилистике. – Пермь : Из-во Перм. гос. ун-та, 1971. – С. 99-112.
- Митрофанова О. Д. Научный стиль речи. Проблемы обучения / О. Д. Митрофанова. – М. : Русский язык, 1985. – 128 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава : Довкілля. – К, 2006. – 716 с.
- Чернявская В. Е. Лингвистика текста: поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность : учеб. пособие / В. Е. Чернявская. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 248 с.
- Чернявская В. Е. Интерпретация научного текста : стиль, текст, дискурс / В. Е. Чернявская. – М. : URSS; ЛКИ, 2007. – 127 с.
- Шепітько С. В. Компоненти наукового дискурсу / С. В. Шепітько // Наукові записки. – Випуск 89 (5). – Серія : Філологічні науки (мовознавство) : У 5 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – С. 164-167.

УДК: 811.133.1:81'373

ПАВЛЮК Е. О.

(Запорожский национальный университет)

КОНЦЕПТ ARGENT (ДЕНЬГИ) ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА

Статья посвящена репрезентации концепта **argent** (деньги) на материале французского языка. Данный концепт представляет собой неотъемлемую часть социокультурной жизни общества. В статье рассматриваются лексико-фразеологические средства создания концепта **argent** (деньги).

Ключевые слова: концепт, деньги, метафора, метонимия, номинация